

PRIJS

20 30 ct

INTERNATIONALE
VERENIGING
BELLAMY
IV

Ordening

op Bellamyaanse grondslag

DOOR P. DE WILDE Rzn.

Sondaga

LEGAAT P. DE RUIJTER
Subfaculteit Planologie en Demografie
U.V.A.

Peter de Ruijter
D'Hac
27/10/70

ORDENING.

Herinnert gij U, lezer, de tijd, waarin „ordering” op leders lippen lag? Weet ge nog, hoe over „ordering” werd gesproken door den Minister President en den metselaar, door den krantenbezorger en den bankdirecteur, door den tramconductor en de huisnaaister? Ordering in het bedrijfsleven, ordering in de productie, ordering in de economie, ordering in de politiek was aan de orde van de dag.

Er zijn vijf jaren voorbijgegaan. Over „ordering” spreekt men niet langer. Het woord „ordering” leeft niet meer, het is een dood woord. Het is een gewelddadige dood gestorven. Het is verdronken in de oceaan van wanorde, die de wereld sinds 1940 heeft overstromd, en... we kunnen het niet eens meer een eerlijke begrafenis bezorgen. Hetgeen zo erg niet is, want het begrip, dat met het woord „ordering” omschreven werd, het wezen zelf, was een halfslachtig wezen.

Waarom er dan nog woorden aan gewijd? Is dat niet als het houden van een lijkrede voor 'n doodgeborene? Laat ons de lijkrede voor passender gelegenheden bewaren.

Laat ons geen woorden ter nagedachtenis van het verdronken begrip spreken, maar laat ons wel onderzoeken, wat dat begrip in het kader van de Bellamy-gedachte heeft betekend en zien, of er positieve dingen voor deze tijd aan ontleend kunnen worden.

Dat wij aan het begrip „ordering” vóór de oorlog een zekere waarde toekenden, moge blijken uit een brochure, die destijds van de hand van M. H. van der Stijl verschenen is. De Internationale Vereniging Bellamy heeft willen mede-zingen in het algemene koor en ze heeft „ordering” tot titel van een brochure gekozen, omdat al wat over ordering geschreven werd, er in ging als koek. Daarom alleen?.....

De brochure ligt voor mij. Ik heb haar zojuist nog eens doorgelezen. En ik deed een ontdekking:

Het werd mij duidelijk, dat toen reeds aan het woord „ordering” door de Internationale Vereniging Bellamy een veel uitgebreider betekenis werd toegekend, dan men er in doorsnee aan toekende. Immers, men verstond over het algemeen onder ordering het veranderen, opknappen of repareren der verschillende onderdelen van het maatschappelijk bestel, zoals het zich toen aan ons voordeed. Men wilde maatregelen treffen, die, onder

handhaving van het vigerende systeem, de werkloosheid terugdrongen, de steeds meer slinkende winsten vergrootten, de steeds drukkender belastingen verminderden, kortom: de permanent geworden crisis ophieven. Men wilde de bestaande instellingen, die dreigden om te vallen, in elkaar te zakken, te verdorren, nieuw leven inblazen door ze te stutten, op te pompen, injecties te geven. Men wilde oplappen.

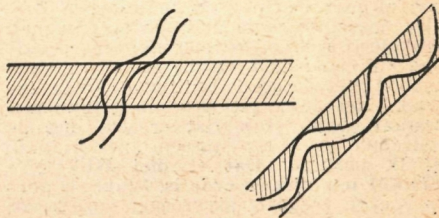
En dát juist wilde de I.V.B. níét, Want, zo redeneerde de schrijver der brochure, ieder die om ordering roept, bedoelt feitelijk sanering van zijn eigen bedrijf, zijn eigen groep, zijn eigen bestaanszekerheid. En men vergeet, dat alle individuele bedrijven, groepen van bedrijven, bestaanszekerheid van alle mensen, wortelen in de algemene voedingsbodem, zodat het geen zin heeft tot repareren en saneren over te gaan van wat uit die voedingsbodem leeft, als men die bodem zelf niet onderhanden neemt.

Ziedaar het fundamentele verschil tussen de betekenis, die in het algemeen aan het woord „ordering” werd toegekend en die, welke de I.V.B. eraan hechtte.

Men bedoelde „ordering”, wij bedoelden „ORDENING”.

Men wilde lapmiddelen, wij: **GROTE SCHOONMAAK.**

Men wilde een bochtige weg recht-trekken, wij wilden **EEN GEHEEL NIEUWE WEG** dwars door de oude heen trekken:

En dat wil de I.V.B. nóg.

Het onderzoek naar het woord „ordering” en de begrippen die het dekt, is geëindigd. Het is goed, dat wij dit onderzoek instelden. Want nu blijkt, dat het wezen, dat de jammerlijke verdrinkingsdood stierf, slechts de ordering was, maar dat **ORDENING** levend is, springlevend, na vijf jaar onzichtbaar, illegaal te hebben geleefd in veler harten en hoofden. Daarom opnieuw:

ORDENING,

doch in Bellamy'sche zin!

DE SCHIJN.

Het gehele maatschappelijke leven wordt gevoed door bemiddeling van een bestaand systeem, een bestaand organisme, dat de reële voedingsbodem aan ons oog onttrekt.

Het dagelijkse brood, dat gij, lezer, eet, wordt gebakken in een broodfabriek, die onderdeel is van het ontzaglijk complex van bedrijven, die tezamen het bedrijfsleven vormen en die onderling door ontelbare draden met elkaar zijn verbonden. Dit samenstel van draden en contacten is het systeem of het organisme, waarvan hierboven sprake is. Nader omschreven kunnen wij zeggen dat wij heden tendage nog onder het kapitalistische systeem leven.

Wanneer op een gegeven moment de broodfabriek niet voldoende produceert, of de kwaliteit van het geproduceerde te wensen overlaat, dan behoeft dit nog niet te liggen aan ontoereikende outillage der fabriek. Deze kan voortreffelijk zijn en toch in gebreke blijven, het naar quantum en kwaliteit noodzakelijke product op te leveren. Het kan zijn, dat het aan de toevoer van grondstoffen hapert, het kan zijn, dat er onvoldoende personeel ter beschikking is, het is mogelijk, dat de prijs van het product zó laag is (of de productiekosten zó hoog), dat de directie van de fabriek het voor zichzelf beter oordeelt, de productie in te krimpen of met de kwaliteit te knoeien. Ziehier, lezer, enige mogelijkheden, die aan een slechte broodvoorziening ten grondslag kunnen liggen, en die niets te maken hebben met de goede outillage van de fabriek. Het feit, dat deze mogelijkheden bestaan, wijst erop, dat er iets met de contacten, met het systeem niet in orde is. Ik herhaal: **Dat er met HET SYSTEEM iets niet in orde is.** Want de aarde is even vrijgevig als vroeger, onze steeds verbeterende technologie stelt ons in staat, van die vrijgevigheid in toenemende mate partij te trekken, zodat de mogelijkheden van een overvloedige grondstoffenvoorziening steeds beter worden; de bevolkingstoename enerzijds en de mechanisatie anderzijds hebben voor een overvloedige hoeveelheid menselijke arbeidskrachten gezorgd. Alle factoren voor een voldoende broodproductie zijn dus aanwezig en toch.....

is er gebrek aan grondstoffen,
of is er gebrek aan handen,
of is er gebrek aan de wil om te produceren.

Lezer, we hebben een tam voorbeeld gekozen: een simpele broodfabriek. We bebben ons nu op algemeen terrein. Bekijken we de maatschappij in haar geheel, dan zien we kort en goed:

een machtige technische en wetenschappelijke wereld-outillage, die in staat is, letterlijk alles, wat alle mensen begeren en nodig hebben te produceren, een wereld-bevolking, die snakt naar de producten van het machtige productie-apparaat en die snakt naar uiting van haar arbeids-(scheppings)drang, een intellect, dat voor de ingewikkeldeste problemen niet terugdeinst,

waartegenover:

gebrek aan grondstoffen..... maar in Amerika werden locomotieven met graan gestookt, werd katoen vernietigd,

in ons land werden grote quantum groenten onbruikbaar gemaakt,

gebrek aan arbeidskrachten..... maar Nederland telde vóór de oorlog 500.000 werklozen. Amerika heeft er momenteel reeds enige millioenen,

gebrek aan wil om te produceren..... maar men heeft de macht en het intellect,

en we komen tot de volgende paradoxale uitspraak: **de wereld leeft in armoede terwijl ze onmetelijk rijk is.**

Ziehier, lezer, een beeld van het huidige maatschappelijke bestel. Het is een beeld van een geweldig complex van ongerijmdheden, het is het bestaande kapitalistische systeem.

Indien de geschiedschrijvers van de 21e eeuw onze officiële economen op de kortst mogelijke wijze zouden willen tekenen, zij zouden niet beter kunnen doen dan een parallel te trekken tussen hen en Cervante's held, Inderdaad, zoals Don Quichotte vocht tegen windmolens zo bestrijden onze huidige economen de fouten en gebreken onzer huidige samenleving, zonder voldoende aandacht te wijden aan de oorzaken. Het gevolg is hun volkomen nederlaag. Gelijk Don Quichotte mitsgaders Sancho en Rossinante liggen zij met hun satellieten spoedig in het zand. En evenals Don Quichotte staan zij steeds weer op om hun onvruchtbare pogingen te hernieuwen. Zij zullen dat tot hun dood blijven doen....

De oorzaken, dat complex van onge-rijmheden, zij zijn als stoffelijke, tastbare dingen niet aan te vatten. Wij hebben hier te maken met onstoffelijke zaken, met een samenstel van begrippen, regels, voorschriften, verordeningen, wetten met „subs” en „tenzij's”, met restricties en herroepingen. Het totaal is één grote verwarring, een waan, waarin de mens zó gevangen zit, dat hij ze als een realiteit voelt, een realiteit, die hem de handen bindt, de ogen sluiert, de oren toestopt. Het huidige systeem is een waan, die den mens belet, de werkelijkheid, de reële voedingsbodem van zijn bestaan op aarde te zien.

De wolk van waan moet verdwijnen. Dat kost strijd en moeite. Wij staan tegenover onstoffelijke vijanden, waan en vooroordeel en schijn, en ze zijn geduchter dan de windmolens die de Spaanse ridder van de droevige figuur tegenover zich vond. Maar indien wij onze vijanden leren kennen, hebben wij een machtig, zelfs onfeilbaar wapen; een wapen, dat niets te maken heeft met bom of mitrailleur. Het substantiële gaat men niet te lijf (contradictio in terminis) met staal en explosieven. Hier kan slechts de scherpte van het verstand dienen.

Het gaat erom, de mensheid met de werkelijkheid in contact te brengen. Dat kan alleen door de wolk van schijn, die zich tussen mensheid en werkelijkheid bevindt, te verdrijven, opdat die werkelijkheid zich onverduisterd aan het oog vertone.

MENSHEID

Schijn

WERKELIJKHEID

Ik nodig u uit, een klein vragen-en-antwoorden-spel met mij te spelen. Aldus:

Waarom hief men de werkloosheid niet op?

Omdat er geen geld voor was.

Waarom werden geen hoger lonen uitbetaald opdat men kon kopen, wat nu onverkocht bleef liggen en vernietigd werd?

Omdat er geen geld voor was.

Waarom werden krotwoningen niet vervangen door nieuwe?

Omdat er geen geld voor was.

Waarom bouwde men geen goede woningen doch slechte, die na twintig jaren soms bouwvallig waren?

Omdat er geen geld voor was.

Waarom werd geen voldoende en geen algemeen pensioen gegeven?

Omdat er geen geld voor was.

Waarom.... Lezer, ik nodig u uit te trachten het lijstje der „waaroms” naar eigen believen uit te breiden. Als ge daarbij uw vragen zó stelt, dat daarop het stereotype antwoord luidt: „Omdat er geen geld voor was”, dan voorspel ik u, dat ge vele bladzijden kunt vullen. Geener u niet!

Maar sta me toe, nu eens een vraag te stellen, waarop ik het bovenstaande antwoord niet behoeft te geven, doch door een ander kan vervangen. Verzekerd van uw verlof, vraag ik:

Waarom was voor al deze dingen geen geld?

en ik antwoord:

Omdat aan tewerkstelling van werklozen, aan het betalen van hoge lonen, aan het opruimen van krotwoningen, aan het bouwen van goede woningen, aan het geven van ouderdomspensioen niets te verdienen was.

Want: alleen dan wordt de gelegenheid tot werken opengesteld, wanneer de rentabiliteit der onderneming bij voorbaat verzekerd is. Denkt u maar eens terug aan de tijd van vóór de oorlog, en roept in uw herinnering wakker, wat u toen alzo om u heen kon zien:

Een stroom van artikelen van slechte kwaliteit vanaf scheermesjes tot huizen; ze moesten zo snel mogelijk versleten zijn, om weer nieuwe te kunnen leveren, om weer aan nieuwe productie te kunnen verdienen.

Een sociale verzekering, die tot exploitatie-object was gemaakt: ouderdoms-, ongevallen-, ziektepremies werden „belegd”, moesten rendabel gemaakt worden.

Een vernietiging van levensmiddelen, om te voorkomen, dat een te groot aanbod de prijzen en dus de winsten te veel zou drukken.

Een voortdurende propaganda voor bewapening omdat de oorlogsindustrie zulk een bijzonder lucratief bedrijf was; een streven met als einddoel vernietiging onder de leus: „Si vis pacem para bellum” (Zo ge de Vrede wilt, bereidt u ten oorlog) een alle perken te buitengaande leugen, die al te lang door de goegemeente is geslikt.

En wederom nodig ik u uit, lezer, deze opsomming te vervolgen. Ge behoeft niet eens uw fantasie te laten werken, want uit de werkelijkheid kunt ge naar hartelust tot in het oneindige putten.

Wat blijkt uit het bovenstaande? Er blijkt dit uit, dat er in de antwoorden op de gestelde vragen steeds weer van twee dingen gesproken wordt in negatieve zin, n.l. van geld en van verdienen. Er was **geen** geld, omdat er **niets** te verdienen viel. Ergo geld en verdienen zijn begrippen, die in het negatieve wortelen, bij het negatieve behoren. Bijna alle woorden hebben meerdere betekenissen. Dit is zonder meer duidelijk bij het woord „verdienen”. Men kan moeilijk zeggen, dat wanneer iemand door een goede daad de sympathie zijner medemenschen verdient heeft, dit verdienen een negatieve betekenis heeft. Wanneer ik het woord „verdienen” negatief noem, dan bedoel ik het verdienen in kapitalistische zin, het exploiteren, de jacht op de rentabiliteit.

En wat het woord „geld” betreft, wanneer ge dit geschriftje tot het eind gelezen, goed gelezen hebt, zult ge weten, dat er ook nog een positief geld denkbaar is.

Voor het ogenblik blijf ik nog even staan bij de negatieve betekenis van „geld” en van „verdienen”. Men behoeft die woorden niet te scheiden. Ze kunnen wonderwel in één adem genoemd worden: „Geld verdienen”. Geldverdiener, lezer, is het doel van het winststelsel, het systeem waaronder de mensheid nu bijna anderhalve eeuw geleefd heeft.

Ik heb zoeven gesproken over „een wolk van schijn”. En wat daarop volgde, was een poging, de bestanddelen van die wolk te determineren. Ik hoop lezer, dat gij over voldoende voorstellingsvermogen beschikt om te raden, waar ik heen wil. Zo niet, dan zal ik het u zeggen. Ik heb u willen laten zien, dat die wolk van schijn bij nadere beschouwing bestaat uit „geld” en „verdienen”, of wel „geld ver-

dienen” of wel, om met Edward Bellamy te spreken, uit

HET WINSTSTELSEL

Begrijpt ge het verband? Natuurlijk, maar ge wilt het nog eens zwart op wit uiteengezet zien? Welnu, ik sluit dit hoofdstuk en verwijs u naar het volgende, dat ik „werkelijkheid” heb genoemd. Na lezing daarvan zult ge het met mij eens zijn, dat ik terecht van een „wolk van schijn” heb gesproken.

WERKELIJKHEID.

Daar staat onze broodfabriek. We vragen of we er eens een kijkje in mogen nemen, en we krijgen niet alleen toestemming, maar de directeur zal ons in hoogst eigen persoon rondleiden. Hij is terecht trots op zijn inrichting, en de buitenwereld mag wel eens weten, hoe hygiënisch en efficiënt alles bij hem toegaat! We leven in de eeuw van reclame!

De tocht door de fabriek is zeer interessant, maar ik zal u de beschrijving besparen. Iedereen heeft wel eens een kijkje in een moderne fabriek genomen en veel nieuws zal ik u niet kunnen vertellen. De broodfabriek dient echter voor de tweede maal als uitgangspunt.

Ziehier de grondstoffen: meel, melk, water, gist, krenten, rozijnen, sucade, gember, stroop, suiker.....

Ziedaar de hulpmiddelen: kneedmachines, vormen, ovens.....

Hoe zijn die grondstoffen, die hulpmiddelen ontstaan? Hoe komen zij in de broodfabriek? Laat ons 't hoofdbestanddeel eens bekijken: het meel. Het meel wordt betrokken van de maalderij. De maalderij ontvangt het graan, de rogge en de tarwe enz. van den grossier en deze weder betreft het van de exporteurs in Amerika of Rusland, die het opkopen van de Amerikaanse of Russische boeren, of hij betreft het van de Nederlandse landbouw. De landbouwer verkrijgt het graan door de bodem te beploegen, te bemesten, te bezaaien, de natuur doet het graan groeien en rijpen. De landbouwer bearbeit de bodem, hij cultiveert de bodem, veredelt de natuurgaven. Hij wendt zijn arbeidskracht aan en richt die op de bodem. De weg van bodem tot brood is een weg, waarop men vele soorten van arbeid tegenkomt: landbouwer, graanhandelaar, maalderij, broodfabriek en tussen hen allen staat het transport, ook arbeid, die de grondstoffen tengerde komt, arbeid,

die de afstand tussen de bewerkers der grondstoffen, tussen gereed product en consument overbrugt.

Bij de gist, de melk, de rozijnen en krenten, kortom bij alle bestanddelen van het brood is het hetzelfde. De weg terug tot hun oorsprong volgend, zien we een ontelbaar aantal activiteiten, die gedeeltelijk binnen onze landsgrenzen, gedeeltelijk aan alle uithoeken der aarde uitgeoefend worden.

En wederom is het niet anders bij de hulpmiddelen vanaf de eenvoudigste broodvorm tot aan de ingewikkeldste machine. Wij komen uiteindelijk bij den bosarbeider, die de bomen, welke de kostelijke natuurstof hout leveren, velt, of bij den mijnwerker, die het ijzer-, en kopererts uit de mijnen deeft.

Welk een geweldigt aantal soorten van arbeid ligt aan het eenvoudige dagelijkse brood ten grondslag, welk een net van activiteit is er over de aarde verspreid, om ons dit noodzakelijke artikel te verschaffen!

En niet alleen in het dagelijkse brood zijn die activiteiten en is de oerbron, de bodem, belichaamd. Al onze gebruiks- en verbruiksartikelen bevatten de twee onafscheidelijke factoren: bodem en arbeid.

Elk afzonderlijk zijn ze onnut vanuit het menselijk standpunt bezien. Zelfs om de vruchten van veld en bos te genieten moet men arbeid verrichten, al was het slechts de handeling van het plukken.

Ziehier de basis van het menselijk bestaan op aarde: bodem en arbeid.

Ziehier de werkelijkheid, de enige werkelijkheid: bodem en arbeid. De bodem is er, ge ziet hem met uw beide ogen. Ge voelt hem onder uw voeten. De arbeid is er ook, ge voelt hem in uw spieren, in uw brein, in heel uw lichaam.

Wat is er voor uw bestaan nodig? Slechts dit éne, dat ge uw arbeidskracht kunt aanwenden, dat ge de arbeid met de bodem in contact brengt, al bestaat dat contact dan ook in de meeste gevallen slechts uit een verwijderd contact. Verwijderd contact, maar toch: contact, want alle arbeid maakt deel uit van het grote proces van bodembewerking.

Dit is het essentiële, het werkelijke. En dit moet ge zien, wilt ge u ten volle rekenschap kunnen geven van hetgeen nodig en onvermijdelijk is voor het bestaan der mensen op aarde.

Maar de meeste mensen weten dit niet. Wat zij zien is.... geld, en wat zij willen is..... verdienen. Zij staan onder de obsessie van het „geldverdienen”, zij le-

ven, neen, vegeteren onder de waan van het exploitatieve systeem, de rentabiliteit, **het winststelsel**. Zij zien door de wolken van schijn de werkelijkheid niet, de werkelijkheid, die is **arbeid en natuur**.

Lezer, na deze uiteenzetting zult ge het vorig hoofdstuk beter verstaan. Ge zult begrijpen, dat, hoe ook de verhoudingen in onze maatschappij mogen zijn, hoe belangrijk zij misschien tot dusverre geld verdienen ook moogt hebben gevonden, dit staat of valt met de realiteit: te kunnen arbeiden aan en op de bodem, waarop wij allen leven, en zonder welke wij substantieelozes schimmen zouden zijn.

Zózeer hebben de mensen zich laten verblinden door de schijn van het geld en de winst, dat zij ten onrechte deze beide als de oer-basis van hun bestaan zijn gaan zien. En dat tengevolge van het nog steeds gangbare, doch snel aftakelende kapitalistische systeem.

In de greep van dit systeem zijn niet alleen de armen, doch ook de rijken, niet alleen de werknemers, doch ook de werkgevers. Want hij, die geen geld heeft, tracht het met alle middelen, die hem ten dienste staan te verkrijgen; het systeem schrijft hem dit voor, anders sterft hij de hongerdood. En hij die wél geld heeft, tracht zijn bezit met alle middelen te behouden, neen, te vergroten. Het systeem is verantwoordelijk voor het geweldige opbloeien van de zwarte handel, die niet zwarter is dan de gewone handel, doch slechts de uiterste consequentie van de toepassing der wet van vraag en aanbod.

Het systeem dwingt tot uitbuiting, tot een geweldige verspillende concurrentie, tot een wanstaltige reclame vol leugens en misleidingen, tot elkaar in voortdurend sneller tempo opvolgende crises, tot bloedige revoluties, tot slachtingen op grote schaal, die „oorlog” heten, tot leugen, bedrog, kuiperij, politiek, dictatorschap, overheersing, knevelarij, concentratiekampen, martelingen, sadisme.....

Het systeem is oorzaak van al deze dingen. De verwekker van al deze dingen is het winststelsel, de winst, het geld, tot systeem, tot doel verheven.

Dit in te zien, is het begin van het ontwaken tot de werkelijkheid, het is als het naar boven komen uit een afgrijselijke, benauwende nachtmerrie, het langzamerhand zich bevrijden van een lethargie, het naderen tot het ontwaken. Spoedig zult ge de slaap geheel uit de ogen wrijven, en ge zult tot het bewust stellen van de vraag komen: „Hoe komen we uit deze ellende weg?”

Laat hij uw gids zijn door de tuin der werkelijkheid, waartegenover gij, zeer begrijpelijk na het ontwaken uit een benauwende droom, ietwat onwennig staat.

In de eerste plaats, lezer, verwijfs ik u naar de explosies, die de geschiedenis ons te zien heeft gegeven. Er hebben altijd uitbarstingen plaatsgevonden. De ontwikkeling gaat nu eenmaal niet geleidelijk. Om ons niet te veel in het duister der oertijden te verliezen, noem ik als voorbeeld de woelige tijd der kruistochten, die de bevrijding van de lijfgeenschap, de groei van de vrije burgerij veroorzaakten en een geweldige klap aan het feodalisme toebrechten. En om nóg dichter bij huis te blijven, breng ik de Franse revolutie

En in de tweede plaats wijs ik u op de ontwikkeling der techniek en op de daarvan het gevolg zijnde versnelling van het verkeer. In het boek „Précisions sur un état présent de l'architecture et de l'urbanisme" van Le Corbusier vond ik een duidelijk en veelzeggend schema. Hier is het:

Nóg een belangrijk punt. In de tijd van Goethe (geboren 28 Augustus 1749) gebruikte men nog olielampjes van dezelfde constructie als bij de eerste christenen in het begin onzer jaartelling in zwang: 17½ eeuw van nagenoeg geen vooruitgang in de verlichtingstechniek. En hoe snel heeft deze zich na 1800 ontwikkeld! Het petroleumlicht komt omstreeks 1860, daarna het gasgloeikousje, dat Auer von Welsbach in 1886 ontdekte en dat in 1891 zódanig verbeterd werd, dat het in de praktijk voor verlichtingsdoeleinden kon worden gebruikt. En tenslotte verschijnt het electrisch licht, waarmede in 1840 voor het eerst geëxperimenteerd werd. In 1860 vervaardigde Edison de eerste bruik-

bare gloeilampen met verkoolde strookjes papier, later verkoolde bamboevezels, en eindelijk wordt de metaaldraadlamp door Siemens & Halske gebracht. Men behoeft slechts naar het bedrijf van Philips te kijken om te zien tot hoe grote hoogte de verlichtingstechniek in korte tijd is gesteren.

Tot slot een enkel woord over de petroleum-productie. De Verenigde Staten waren de eerste landen, waar petroleum geproduceerd werd, n.l. in 1859. Daarna volgden Rusland en Roemenië in 1860, Duitsland in 1880, Oostenrijk-Hongarije in 1890, Nederlands-Indië in 1900. De wereldproductie steeg van 264 ton in 1859 tot 45.399.187 ton in 1913.

Zoals het is met het verkeer en met de verlichting, is het met het gehele maatschappelijke leven. In een eeuw tijds is het aspect van de wereld veranderd, een beeld, dat in vele opzichten gedurende de voorafgaande tientallen van eeuwen stationnair was gebleven. En welke veranderingen de aanwending der atoomenergie zal veroorzaken kunnen we nog niet overzien.

Dààrom leven we nu in de tijd der explosies. Dààrom moeten we hard lopen om de ontwikkeling der dingen te kunnen bijhouden, dààrom is de zelfgenoegzame heerser van vóór 10 jaar de achterblijver van morgen, als hij de utopie van een voorbijgegane glorie, zijn glorie, niet los kan laten.

EDWARD BELLAMY (1850-1897)

Het is voor ons, mensen, die in het stormachtige heden leven niet moeilijk te constateren, dat we een periode van grote veranderingen medemaken. Zelfs de meest conservatieve naturen moeten toegeven, dat belangrijke dingen staan te gebeuren.

Maar de ouderen onder ons, die zich de tijd van vóór 1914 herinneren, weten heel goed, hoe kalm en constant, hoe eeuwigdurend de toenmalige maatschappelijke toestanden schenen. De stakingen, de crises, de politieke botsingen deerden ons niet, meestal kwamen zij in veraf gelegen landen voor en ze werden vrij algemeen beschouwd als barbaarsheden, waar wij, West-Europeanen boven verheven waren.

En hoe leerden wij geschiedenis op school! De historie was voor ons een opsomming van roerigheden, die hun oplossing hadden gevonden in de rustige toestanden, waarin wij leefden, in bezadigdheid, beschaving en cultuur.

Maar er waren er onder ons, die dieper

keken, die zelfs in betrekkelijk rustige periodes de harteklop van de tijd voelden, mensen, die meer dan de zelfgenoegzame erop loslevende doorsnee-mens, oog hadden voor de noden der grote massa.

Onder hen is Edward Bellamy een der grootste figuren.

In 1887 kwam zijn eerste boek uit, „Looking Backward” (vertaald „In het jaar 2000”). Het was een openbaring. Het was als een machtig hoornsignaal, dat de wereld uit haar slaap wakte. Het riep de mensheid toe: „Ziet, wat er gebeurt, ziet hoe het menselijk intellect een wereld heeft geschapen, waarin onmetelijke rijkdom naast de diepste armoede bestaat; geeft u rekenschap van de onvermijdelijkheid van de komende ineenstorting, want de maatschappij kan eenvoudig niet verdragen, dat het bezit zich bij een voortdurend meer slinkende groep op-hoopt en dat de massa ontferd, ontrecht en geknecht wordt. Ziet, hier zijn de fouten, en daar ligt de oplossing, die ge zult moeten aanvaarden, als gij Mens wilt blijven, als gij, mensheid, u ononderbroken wilt blijven ontwikkelen!”

Het is geen wonder, dat die roep bij duizenden, neen, miljoenen weerklink vond en.... ook een felle critiek verwekte. En wederom is het geen wonder, dat die critiek gehoord werd van de zijde van hen, die zich heel best met de toenmalige levensomstandigheden konden verenigen. Maar, de roep was geslaakt en tot zwijgen kon hij niet meer gebracht worden. Hij werd overgenomen en hij zal klinken tot-dat.....

totdat het gezonde verstand heeft gezegevierd,

totdat de kloof, die er gaapt tussen technische ontwikkeling en geest, is overbrugd,

totdat de wetenschap zich in werkelijke dienst van de mensheid heeft gesteld, en zich niet meer laat misbruiken door eierzucht, hebzucht en egoïsme, totdat het denken der mensen zich positief richt op ontwikkeling en opbouw en niet meer negatief op oorlog en vernietiging,

totdat men inziet, dat de aarde rijk genoeg is om een tienmaal groter mensental te voeden, te huisvesten, te ontspannen, te ontwikkelen en wel op de meest vorstelijke wijze.

Bellamy bracht zijn boodschap in populaire vorm. Zijn boek „Looking Backward” is een roman. Hij gaat uit van de veronderstelling, dat omstreeks het jaar 2000 de mensheid tot een beter inzicht zal zijn

gekomen, en haar maatschappij dienovereenkomstig heeft ingericht, en slaat van dat jaar een blik terug op onze tijd en zijn woelingen. Zo kan hij vergelijkingen maken, en daardoor is zijn betoog zó levendig, dat bijna iedere mens, die zin voor realiteit heeft en die zich bewust is van de goddelijke vonk in zich, erdoor gegrepen wordt. Zijn vergelijkingen geeft hij in de vorm van dialogen, tussen mensen uit het jaar 2000 en den held van de roman, die omstreeks 1887 leefde. Om die dialogen mogelijk te maken, moest een kloof van 113 jaar overbrugd worden en dit is dan ook de enige fictie, waaraan Bellamy zich te buiten gaat. Hij laat zijn held in een hypnotische slaap vallen, diens leven een eeuw lang stilstaan en hem in het jaar 2000, in een verjongde maatschappij ontwakent.

De critiek, kinderachtig als zij soms kan zijn, heeft deze fantasie trachten te gebruiken om Bellamy's werk belachelijk te maken, door te beweren, dat de „Bellamy-vereerders” zich slechts behoeven te slapen te leggen om tot een nieuwe maatschappij te komen. Hiermede reikt de critiek zich zelf het brevet van onvermogen tot onderscheiding uit. De slaper uit Bellamy's werk was slechts het instrument, dat nodig was om de dialoog mogelijk te maken.

Wie de wereldveranderingen teweeg brengen, zijn de mensen zelf, mensen met helder nuchter verstand, bewuste mensen, die gelijk Bellamy, de strenge, door de logica voorgeschreven lijn volgen. Maar ook de mensen, die door de omstandigheden gedwongen worden tot veranderingen, veelal huns ondanks, veelal met het eigen belang als directe doelstelling.

Want het is zó, en dat, lezer, kunt ge dagelijks om u heen zien gebeuren, dat enkeling en overheid in omstandigheden verkeren, die hen dwingen tot maatregelen, welke zij noodgedwongen, tot redding uit een direct gevaar, uit eigen lijfsbehoud, nemen, en die later blijken een totale richtingsverandering te zijn, welke het geheel, de mensenmaatschappij ten goede komt.

De critiek op „Looking Backward” gaf Bellamy aanleiding, de wereld een tweede werk te schenken, „Equality” (vertaald „Gelijkheid voor Allen”), dat wel is waar naar de vorm een vervolg op de roman „Looking Backward” was, doch in feite een meesterwerk in wetenschappelijke zin.

Geen onderdeel van het maatschappelijke leven is erin verwaarloosd. De lijnen

van de meest nauwgezette analyse, de hoogste ethiek, de onverbbeldijkste logica lopen hier parallel. Dit tweede boek zag het licht in 1897, Bellamy's sterfjaar, en sindsdien is geen steekhoudende critiek meer gehoord.

Men heeft Bellamy wel eens een ziener, een profeet genoemd op grond van zijn „voorspellingen” in verband met de technische ontwikkeling. Wanneer hij spreekt over muziek en vocale kunst, die gedistribueerd worden door middel van electriciteit, of van de luchtvaart of van zoveel andere gaven der 20e eeuw, waaraan wij gewoon zijn, doch die in zijn tijd hoogstens in embryonale toestand verkeerden, dan is het begrijpelijk, dat men Bellamy's gaven profetisch heeft genoemd. Wat mij betreft, mij klinken de woorden „profeet” en „ziener” te oud-testamentarisch. Ik zie Bellamy als een man, die over een buitengewone logica beschikte en voor wie het kinderspel was, uit de gegevens der toenmalige wetenschap en techniek een toekomst op te bouwen, die vrijwel de werkelijkheid van het heden nabijkomt. Bellamy wist eenvoudig de lijnen door te trekken.

Maar, hoewel die technische en de wetenschappelijke ontwikkeling ten nauwste samenhangt met de ontwikkeling der economie, de hoofdzaak is zij in Bellamy's werken niet, Bellamy was óók, en wel in de eerste plaats, analyticus. Hij wist de bestanddelen en de drijfveren van het maatschappelijke leven te ontleden, en als realist en mensenkenner, wist hij de menselijke acties en reacties te doorgronden, kon hij doordringen tot de oergronden van het menselijk bestaan, tot de basis van het maatschappelijke leven, tot de verborgen betrekkingen tussen de mensen onderling. En zo kwam hij tot de ontdekking van de fouten in de samenleving en hun remedie, en hij formuleerde een basis voor een samenleving voor alle tijden.

Wat ons, geestverwanten van Bellamy, bindt en ons tot richtsnoer strekt, het is niet in de eerste plaats de **uiterlijke** maatschappijvorm, zoals Bellamy die uitbeeldt. Dat beeld was slechts een voorbeeld: zó kan het zijn. Wij houden niet vast aan dat uiterlijke beeld, want de aarde heeft vele klimaten, vele bodemgesteldheden, vele geografische situaties, die alle hun invloed doen gelden. Wij houden niet vast aan een wets-vorm, zoals door Bellamy geschilderd. Men spreekt veelal van een „Bellamy-staat”, van een „Bellamy-gemeenschap” en denkt daarbij dan aan de uiterlijke vorm. Maar onder deze

woorden verstaan wij een maatschappelijk leven, dat is gegrondvest op de oerwetten der natuur en van de Geest, zoals Bellamy ons die heeft getoond. Die oerwetten zijn geen maaksel, geen fantasie van Bellamy, ze zijn het bestaande, het van God of de Natuur gegevene, waaraan wij allen onderworpen zijn en waren, maar dat bedekt was met een dikke laag van stof en vuil, welke er zich in de loop der eeuwen op had vastgezet. Bellamy heeft voor ons gegraven en gedolven, en de feitelijke fundamenteen van het menschenbestaan op aarde blootgelegd. Dat is zijn verdienste en dit te weten behoedt ons voor het opstellen van dogma's en doctrines.

De natuur is het leven en het leven is niet in een dogma vast te leggen. Het leven schept voortdurend andere vormen, voortdurend rijker variaties, maar..... vanuit één beginsel. Dit beginsel voor ons begrijpelijk te maken, dat was het levenswerk van Edward Bellamy.

Bellamy toont ons het winststelsel in zijn wanstaltige gedaante. Waartoe de handhaving van dit stelsel met onfeilbare zekerheid moest leiden, hij toont het ons, wederom niet door helderziendheid of profetie, maar door een voor ieder begrijpelijke logische redenering. En dat die redenering juist was, is gebleken. Wij hebben inderdaad crisis op crisis medege maakt, oorlogen over ons zien losbranden, en thans staan wij midden in de chaos van een ondergaand stelsel: het kapitalisme.

Nu kunnen we ons niet meer verontschuldigen, door ons achter onze onkunde te verschuilen. Nu zien we in de praktijk van het dagelijkse gebeuren, wat ons getoond is door redenering en lering. Nu hebben wij de macht, richting te geven aan de loop der gebeurtenissen, omdat de richtlijnen aanwezig zijn en we die slechts hebben te aanvaarden en te hanteren. Richting geven? Neen, zelfs dat behoeven we niet te doen. De loop der dingen gaat reeds een richting uit, de goede. En onvermijdelijk. Maar er zijn hindernissen, die de loop vertragen, en die veel ellende kunnen veroorzaken. Wat wij kunnen doen is: medewerkers opdat een zo gering mogelijke hoeveelheid lijden de mensheid verder treffe.

De perspectieven staan vast, ze zijn er. Wanneer we de mijlpaal zullen bereiken, is een vraag, die ons niet gegeven is, te beantwoorden. Doch we zeggen mét Dr. Nico van Suchtelen:

„Wij klagen niet omdat een rups nog niet vliegen kan of omdat een eikel nog

geen schaduw geeft. Waarom dan wanhopen aan de volgroeiing van onze eigen geest?”

BELLAMY'S ECONOMIE.

Bellamy toont ons als oorzaak der maatschappelijke ellende het winststelsel. Dit is de centrale gedachte van zijn werk en hierom groepeerde zich alles.

Hij laat zien, dat het geld van hulpmiddel bij de goederenverdeling verworpen is tot ding in zichzelf, tot ding met eigen waarde (schijnwaarde), waardoor het om zichzelf wil wordt gezocht en tot doel van alle streven en actie wordt verheven.

Hij toont aan, hoe het maatschappelijke leven staat onder de invloed der werking van de wet van vraag en aanbod. Wat is eigenlijk die wet van vraag en aanbod? Zij is de omschrijving, de uitdrukking, de formulering van het den mens ingeschapen instinct tot zelfbehoud, werkende in een wereld, waarin een relatief tekort bestaat. In de oertijd, waarin de mens slechts een gering aantal levensbehoeften had, en hij uit de overvloedige natuur gaven vrijelijk kon putten, hij aan zijn instinct tot zelfbehoud, vrijelijk kon voldoen, bestond er geen wet van vraag en aanbod.

Later, toen de mens in groepsverband ging leven, hij hoe langer hoe meer afhankelijk werd van zijn medemens, de sterksten en de slimsten een overmachtspositie konden veroveren, vinden wij een eerste aanduiding van hetgeen wij heden ten dage de wet van vraag en aanbod noemen.

En hier vinden we ook de bron van een verzuim, namelijk het verzuim der mensen, er zich rekenschap van te geven, dat het leven in groepsverband eist het in praktijk brengen van het beginsel van leven en laten leven. Was dit werkelijk een verzuim? Wie zal verwijten maken, wanneer men weet, dat de ontwikkeling der dingen zich in uiterst langzaam tempo voltrok, een tempo, dat een onderscheiding en vaststelling der vormveranderingen onmogelijk maakte?

Maar nochtans een verzuim. Een verzuim dat zijn gevolgen deed gevoelen, zodra het geld in zijn primitiefste vormen zijn intrede deed. Het geld vertegenwoordigde een grote waarde in een klein bestek, maakte overmachtsontplooiing, overheersing door de sterksten al te gemakkelijk, verleidelijk en natuurlijk.

We zullen de historie niet op de voet

volgen en maken een sprong naar de hedendaagse maatschappij. Het geld, dat oorspronkelijk verdeelmiddel was, heeft zijn karakter totaal verloren. Het is waarde in zichzelf geworden, terwijl het een goederenbon, een bezitsrecht op goederen behoorde te zijn.

Wie dat inziet, weet, wat de juiste dekking van het geld in feite is. Niet het goud, dat een zeer bescheiden economische functie verricht, (5pCt van de wereldproductie wordt slechts in de industrie gebruikt, de rest is opgeborgen in onderaardse kelders) doch het totaal der consumptiegoederen.

Consumptiegoederen zijn de dekking van het geld en aangezien de goederen het resultaat zijn van de aanwending der arbeidskracht, zou men ook kunnen zeggen, dat arbeids-energie de juiste gelddekking is. Maar dit slechts onder voorbehoud, dat de arbeids-energie aangewend kan worden en wordt.

Ziet, wij komen op de arbeid terug. Op de arbeid en de natuur.

Hierom en hierom alleen draait Bellamy's economie. De arbeidskracht moet zich vrij kunnen uiten. Daartoe behoort in de eerste plaats de bodem, het enige oer-objekt van alle arbeid toegankelijk te zijn. **Dus, weg met het privaat-bezit van de bodem!** De bodem is de gave van God of de Natuur aan alle mensen, zonder onderscheid.

In de tweede plaats behoort iedere mens de beschikking te hebben over de hulpmiddelen tot de arbeid, de machines, de chemische procédés, zelf resultaten van arbeidsaanwending. **Dus, weg met het privaat-eigendom der productie-middelen!** De productie-middelen vormen een erfenis, ons door het voorgeslacht nagelaten.

Het geld, uitdrukking van de aan de goederen bestede arbeidsenergie, ontstaat tegelijk met de goederen, is dus slechts prijsmeter en verdeelmiddel. **Dus, weg met de gouden, de zilveren, de hinkende, de papieren standaard.** Geld is een persoonlijke, aan beperkte looptijd gebonden uitdrukking van bezitsrecht op goederen. Een consumptierecht, dat iedere mens bij zijn geboorte medebrengt in gelijke mate. Zodoende is het consumptierecht voor iedere mens gelijk, een recht, dat zich uit in het gelijke aandeel, in economische gelijkheid voor allen.

Men arbeidt om consumptiegoederen te verkrijgen, want men kan geld niet eten. **Dus, weg met de productie om de winst. Weg met de handel. Weg met de concurrentie. Weg met de exploitatie en met de rentabiliteit!** Want de enige levensbron is

consumptiegoed, dat slechts ontstaat uit het contact tussen arbeid en natuur. Er worde geproduceerd voor de behoefte niet om de winst. De productie richtte zich op de consumptie.

De hedendaagse technologie heeft de schatten der aarde voor ons opengelegd. De arbeidsresultaten zijn vertienvoudigd, verhonderdvoudigd, verduizenvoudigd, terwijl de aardbevolking in een veel langzamer tempo toeneemt. Er is overvloed, althans de macht tot het scheppen van overvloed. **Dus, weg met de wet van vraag en aanbod!** Er is voor ieder genoeg, meer dan genoeg, van wieg tot graf. Strijd om de goede dingen der aarde is overbodig, is een waanzin. Waarom dan te vechten, waarom een zogenaamd „recht van den sterkste" aan de wildernis te ontnemen? Gij zijt toch mens en geen verscheurend dier?

Ziedaar, lezer, de kern. De uitwerking in bijzonderheden kunt ge in de beide werken van Bellamy vinden. Ik verzeker u, dat het interessante, boeiende leetuur is. Lees!!

A propos, houdt ge van ethiek? Wel, ge zult ook op dit terrein bevredigd worden. Een van Bellamy's stellingen is: een goede economie is gelijk aan goede ethiek. Wat ethisch juist is, moet ook economisch juist zijn.

Bellamy is pacifist en antimilitarist. Hij verwerpt het geweld, hij overwint door de Geest. Hij is Christen, in de volle zin des woords.

ORDENING IN BELLAMYAANSE ZIN

Ik kom weer op mijn uitgangspunt terug. De cirkel wordt gesloten, maar ik verzeker U, dat het geen vicieuze cirkel is.

Ordering, maar geen lapmiddelen als het rechte trekken van een bochtige weg. Maar wél: grote schoonmaak en een geheel nieuwe weg, dwars door de oude heen trekken. Wat ik hiermede bedoel is het volgende: in de bestaande maatschappij, dat wil zeggen: in de chaos van het heden ruimte maken en in die ruimte de fundamenteën leggen voor een betere samenleving. Zijn die fundamenteën gereed, dan met de bouw beginnen. Langzaam, langzaam eerst, en geleidelijk het tempo opvoerend, wanneer dat mogelijk is.

Want overhaasting, lezer, geeft half werk. Wat goed is, groeide langzaam maar gestadig en het langzame tempo bleek steeds de snelste weg te zijn.

Wederom doe ik een stap terug en ik vraag: „Wat is ruimte maken, waar moet ruimte gemaakt worden en hoe?” Begrijp, lezer, dat ik hier een beeld gebruikte, een symbool.

Ruimte maken in de maatschappij. Met ruimte maken is reeds lang geleden begonnen: in 1932. Toen werd de Internationale Vereniging Bellamy opgericht en begon de propaganda voor de Bellamy-gedachte. Die propaganda was een ruimte maken in de hoofden en harten onzer landgenoten. Ruimte maken: het opruimen van versleten denkbeelden, van tot denkfouten geworden axioma's. Fundamenteën leggen: het doen opnemen in diezelfde hoofden en harten van de oerwaarheden, de beginselen zelf van het leven en het samenleven.

Want, lezer, de daad wordt gedacht. Dat is het waarachtige, waaruit al het zichtbare en tastbare in het licht treedt.

Nogmaals: we willen ordenen. Maar aan dat ordenen in het zichtbare en tastbare moet de ordening van het denken voorafgaan.

In het denken worden de bouwstenen van een betere samenleving voorbereid, wordt een schets, een plan voor die betere samenleving ontworpen, gewijzigd, verbeterd, gezuiverd, tot een gaaf geheel. Dit is de weg: het denken, dat ter gelegener tijd in doen overgaat.

Ter gelegenertijd! Wanneer is dat? Het is nu, want het is niet zo, dat wij ons in ons studeervertrek opsluiten en alsmaar denken, alsmaar plannen maken en

schetsen. Neen, ook het **doen** is begonnen. Overal, waar de gedachte is doorgedrongen.

Het maatschappelijk leven is een continuëbedrijf, dat steeds aan verandering onderhevig is. Het neemt geleidelijk nieuwe denkbeelden over en geleidelijk worden die denkbeelden in daden omgezet. Zo ook de Bellamy-gedachte. Ze is reeds aan het doorwerken: overal kan men de bewijzen zien... als men wil. Als men wil, want veel wordt nog overstemd door het rumoer van het huidige negatieve....

Ziet, hoe langzamerhand de waarheid aanvaard wordt o.a. bewezen door de geldsanering, die ten doel heeft, het teveel aan circulerend geld, tegenover het tekort aan goederen op te heffen. Die geldsanering moge slagen of niet, het eraan ten grondslag liggende idee is juist. Het wordt bewezen door het verdwijnen van het goud als dekking voor het geld. Dat er nog met ophef melding wordt gemaakt van nieuw ontdekte winningsplaatsen van goud, behoeft ons niet te verontrusten. Waanvoorstellingen plegen even hardnekkig te zijn als het geloof aan heksen en spoken, dat we heden ten dage nog aantreffen. Straks zullen verdere maatregelen volgen en zij moeten daarop uitloopen, dat het geld de uitdrukking wordt van het volume aangewende arbeidsenergie.

Ook prijsbeheersing is het gevolg van de langzaam doordringende nieuwe denkbeelden. Men is gaan inzien, dat het vrijlaten van de prijsvorming de waardeverval van het geld ondermijnt, het levensonderhoud van de mensen met kleine beurzen in gevaar brengt, loonstijgingen moet veroorzaken, die wederom het begin zijn van nieuwe prijsstijgingen, en zo vervolgens. Zeer zeker is het uitgangspunt: de prijzen van 9 Mei 1940 verkeerd. Maar aan de werking der wet van vraag en aanbod is door de prijsbeheersing paal en perk gesteld. Prijsbeheersing heeft de „zwarte handel”-handel niet kunnen voorkomen. Wel heeft zij die kunnen remmen. Straks zal de wet van vraag en aanbod geheel uitgeschakeld kunnen worden, en zullen de prijzen rekenkundig, dus naar waarheid worden vastgesteld.

De distributie is een ander bewijs van het aanvaarden der nieuwe gedachte, al is hier feitelijk niet zo zeer sprake van distributie dan wel van rantsoenering. De maatregel is gebaseerd op de erkenning, dat iedere mens recht heeft op zijn portie consumptiegoederen. Op het ogenblik wordt nog de armoede verdeeld, maar

wanneer de vredes-productie weer op gang gekomen is, zullen er rijkdommen te verdelen zijn. Straks zal de idee verder doorwerken en de rantsoenering een werkelijke distributie worden, een werkelijke verdeling van de koopkracht met vrije keuze van de aanwending daarvan. Dan zal het begrip „loon” een verouderd begrip zijn geworden en vervangen zijn door „het gelijke aandeel”.

De drang tot staatspensionnering voor iedereen wordt sterker. Staatspensionnering zal er komen en het levensverzekeringsbedrijf zal worden gesocialiseerd. En dat alles zal zijn een tussenvorm, die de weg is naar bestaanszekerheid van wieg tot graf.

Het mijnbedrijf wordt genationaliseerd, straks gesocialiseerd. Andere bedrijven zullen volgen. Straks zal het gehele bedrijfsleven gesocialiseerd zijn. Dan zal een

rationalisering op grote schaal volgen, de concurrentie begraven worden en gedekt met een grafsteen, waarop gebeiteld staat:

Hier rust de grootste verspiller
van energie, en stof,
de geraffineerdste aanstoker
van oorlogen,

de meest doortrapte leugenaar,
de meest gewetenloze belager
van menselijk geluk.

Ziehier enige grepen uit de praktijk van het dagelijkse leven. Ze doen zien, dat op elk terrein van het maatschappelijke leven de waarheid doordringt, al zijn dan ook de tussenvormen niet volmaakt.

Dit is ordening, de ordening in de praktijk, die hand in hand gaat met de ordening in het denken. De praktijk van het oude woord: „Denk aleer ge doet, en doende denkt dan nóg.”

GRONDSLAGEN

voor een nieuwe maatschappij

Twaalf punten uit Bellamy's economie :

1. De welvaart der gemeenschap is de welvaart van het individu. Een volk is niet welvarend, zolang niet ieder gelijkelijk in de welvaart deelt.
2. De hulpmiddelen tot het scheppen van welvaart behoren in handen te zijn van de gemeenschap.
3. Het voornaamste middel tot welvaart is de arbeid. De gemeenschap heeft recht op de arbeidskracht van al haar leden. Het bestuur der gemeenschap moet alle arbeidskracht organiseren tot welvaart voor allen.
4. Geen enkel individu heeft uitsluitend rechten. Ieder heeft ook plichten tegenover de gemeenschap. Arbeidsplicht rust op ieder; het recht op aandeel in de arbeid of in het geproduceerde kan niemand worden onthouden.
De vrouw heeft dezelfde rechten en plichten als de man. De arbeid in het gezin strekt tot nut van de gemeenschap en is dus gelijkwaardig aan iedere andere arbeid.
5. Het is de plicht van den meest begaafde en den sterkere, betere of meerdere arbeid te verrichten dan een naar lichaam en geest zwakkere. Zo hij die plicht verwaarloost, is hij in gebreke. Het aandeel in plicht en welvaart is dus voor ieder gelijk.
6. De moeilijkheid van de arbeid bepaalt niet het loon, doch weerspiegelt zich in de arbeidsduur.
7. Het gelijke aandeel in de gemeenschappelijke welvaart is onvervreemdbaar eigendom van ieder lid der natie gedurende het gehele leven.
8. Ieder individu krijgt de volle gelegenheid, zijn gaven te ontplooien, opdat het gebruik dier gaven de gemeenschap moge ten goede komen.
9. Daar de machine een zeer belangrijk middel is tot productie en distributie van het nodige en nuttige, behoort zij aan de gemeenschap. Indien de voortschrijdende ontwikkeling der techniek het produceren en distribueren vergemakkelijkt, wordt de arbeidstijd verkort.
10. Ieder is vrij, zijn aandeel te besteden naar eigen smaak en verkiezing. De vraag regelt de productie. Het aandeel is van bepaalde geldigheidsduur, wordt na het verstrijken daarvan vernieuwd en is strikt persoonlijk.
11. Internationale goederen- en dienstenruil wordt door het landsbestuur geregeld.
12. Elke godsdienstige en ethische richting vindt volkomen vrijheid van uiting.

70/4- 25-
pakje